

„A létben a maradandót”

Németh József
festőművész
hatvanéves

Németh József, a magyar festészet kiemelkedő alakja, a vásárhelyi művészetnek három évtizede egyik meghatározó személyisége október 3-án lesz 60 éves. A pannon táj fia ő, aki az Alföld tenyerén teremtett európai mértékkel mérhető, általános emberi igazságokat megfogalmazó művészetét Szenna és Vásárhely között, a Képzőművészeti Főiskolán, Pap Gyula és Szőnyi István tanítványaként a freskófestés vonzá- sába került. Murális megbízásai mellett táblaképein is ennek a summázó, szimbólumteremtő, általános emberi kérdéseket megfogalmazó törekvésnek, az egyszerűség monumentaliz-

musának, a profán mítoszalkotásnak, a modern ikonteremtésnek lett következtetés képviselője. Subás öregje, gereblyés fiúja, kaszás parasztja, nádbuzogányos legénye, vásárhelyi madonája, dolgos asszonyalakjai ebből a tájból, az itteni élményekből, az itt élő emberekől nőttek emberiségjelképekké. Szennai, szegvári, vásárhelyi és csongrádi falkepei kortárs művésztünk maradandó értékei.

Joggal írhatta róla Csoóri Sándor: „Németh József az

én szememben a megőrzés festője. Azok jelenlétét égeti belénk, akik szinte reménytelenül, hivatkozás nélkül segítenek fenntartani ezt a mai világot is: kétkézi emberekként, magukat megtartóként. Hozzájuk és környezetükhöz kötődő hűsége így nemcsak érzelmi viszonyt fejez ki, hanem eszmét is. Azt, hogy a világot a széteséstől megőrizni semmivel sem korszerűlenebb feladat, mint a szétesést korszerűen ábrázolni.”

Ezen a születésnapon azt kívánjuk neki, amit ő igyekszik képeivel kifejezni: „Valami otthonosságot, bensőségséget, csendes megnyugvást, biztonságot, komfortot.”

Mélyponton az egészségügy

Terápiát, sürgősen!

Gondolom, nem újdonság, katasztrofális helyzetbe került Szegeden az egészségügy. Ez nem újságírói túlzás, a város képtelen 240 ezer ember ellátásáról gondoskodni. (Ez a szám csak nő, ha hozzávesszük, egy-egy klinika mekkora vonzerőt jelent a megyehatáron kívül is!) Több mint egy évtizede megszűnt a megyei kórház — ideiglenesen! —, azóta szintén ideiglenesen, feladatait átvette a városi kórház és az egyetem. A modell kényszerű változását azonban nem követte az anyagi erők átcsoportosítása. A helyzet tarthatatlan, ezt belátva hívta eszmecserére, vitára a szakembereket az egészségügyi pártbizottság. A beszélgetés résztvevői: Varró Vince klinikai rektorhelyettes, Baradnay Gyula, a kórház-rendelőintézet általános igazgatóhelyettese, Szarvas Ferenc egyetemi tanár, Csérgő Tibor, a városi tanács egészségügyi osztályának vezetője, Kása Péter, a SZOTE pártbizottságának titkára és Bujdosné Lengyel Eszter, az egészségügyi ágazati pártbizottság titkára.

— Évek óta létezik a SZOTE, valamint a párt- és tanácsi szervek között együttműködési szerződés, ami tulajdonképpen garancia lehetett volna arra, hogy történjen valami előrelépés a szegedi egészségügyben.

K. P.: Átnézve ezeket a dokumentumokat kiderül, jól fogalmaztuk meg a feladatainkat. A végrehajtásuk érdekében azonban keveset tettünk. Itt a cselekvés 24. órája! Elodázhatatlan a döntés, szükség van megyei kórházra.

V. V.: A szentesi megyei kórház megszűnésével a klinikák átvállalták a fekvőbeteg-ellátás 50 százalékát, a többit a kórház oldja meg. Szegednek olyan kórházra volna szüksége, mely megyei feladatokat is képes el látni. Ilyen szempontból a városi kórházát fel lehetne fejleszteni. A lényeg az, hogy az egyetem kapja vissza az eredeti funkcióit, vagyis kerüljön ismét előtérbe az oktatás, az orvostovábbképzés, a tudományos munka. Jelenleg vesztélybe került mindhárom. Nem öncélú követelések ezek, általuk színvonalasabb, jobb lesz a gyógyítás, a betegek élvezik az előnyeiket. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a klinikák ki akarnak szálítani minden területet. Sőt, meggyőződésem, a kórházakra lehet tanszékeket telepíteni. Erre Szegeden is akad példa: az urológiai tanszék. Ilyen terület lehetne például a reumatológia, a fertőzőosztály. De fordítva is igaz, el tudja látni a régi feladatait a szemészeti klinika, az idegsebészet, a bőrgyógyászat. A klinikák, az egyetem nem akarnak kivonulni a gyógyításból, csak nem célszűrő, ha a fekvőbeteg-ellátás első lépcsővé válnak.

— Úgy tűnik, hiába léteznek városi kórházak, megújult Szeged vonzereje.

Cs. T.: Igen. A kórház és a klinikák végzik együttesen a fekvőbeteg-ellátást. Ideigle-

nesen, ami úgy tűnik, állandósult. Ennek megfelelően azonban nem kaptuk meg a feladatokkal arányos megyei anyagi támogatást. A megyei egészségügyi koncepció 15 éve hibás. Minimum egv 150 ágvas kórházi pavilonra volna szükség. Ezt már rég meg kellett volna építeni. Az elmúlt tíz évben a megyében 650 millió fejlesztésre került sor. Ennek az összegnek csupán egy töredéke került Szegedre. Ezt nem szemrehányásként mondom, hiszen szükség volt megyei Kórházra, nélkülözhetetlen a deszki tüdő- és kardiológiai gyógyintézet, a hódmezővásárhelyi diagnosztikai központ, ideje volt befejezni a makói kórház rekonstrukcióját is, de ez idő alatt Szegeden csupán a 200 ágvas kórház pavel készült el, amivel nemigen büszkélkedhetünk. Most már odáig jutottunk, hogy a betegeket szét kell küldeniük a megye különböző kórházaiba. Szegeden akkora a zsúfoltság, hogy egy influenzajárványba is könnyen belebukhatunk. Többen szóvá tették, Szenteknek vissza kell adni a megyei funkcióit. Döntésnél nem árt mérlegelni, milyen szakmai, szellemi kapacitással rendelkezik Szeged és a megye városai. Meg kell azonban fogalmazni, hogy Szegeden a kórházi pavilon építését el kell kezdeni a lakosság ellátása érdekében.

B. Gy.: A megyei kórházról nem lehet érzelmi alapokon dönteni. Az a tény, hogy a szegedi kórházak szellemi, szakmai tekintetben alkalmasak a megyei feladatok ellátására. A klinikák és a kórházak között — nagyon helyesen — szakemberáramlás folyik. Így véleményem szerint Szegeden van a helye a megyei kórháznak, ha a pénz odaítélése ehhez a címhez van kötve. Nem presztizsokokról van szó. Szakmai szempontból a klinikák, a kórházak már nem győzik — munkameg-

osztásban sem — a fekvőbeteg-ellátást. A kórház és az egyetem forrásai kimerülően vannak. Hova lett a pénz? Nem Szegedre jött. Katasztrofális a helyzet. Az ágykihasználás már olyan magas, hogy újabban a betegeket előbb haza kell küldeniük. Ez természetesen mindig rizikóval jár.

Sz. F.: Valóban odáig jutottunk, hogy nem tudjuk fogadni a betegeket. Ha hosszú évek után olyan döntés születik, épül a városban megyei kórház, arra minden- képpen évekig várunk kell. Tehát valamilyen átmeneti megoldást addig is muszáj találnunk. Átmenetileg például az egyes városi kórházak tudnák fogadni a betegeket. Hódmezővásárhelyen például az ágykihasználás tudomásom szerint 70 százalék között mozog. Ők boldogan átvesszik a betegeinket.

— Nagy kérdés, mi, szegediek akarjuk-e, hogy ben- nünket ott quóquitsanak?!

Sz. F.: Tudom, ez ellen a lakosság tiltakozik. Bár én hiszem és tudom, mennvire színvonalas például a hódmezővásárhelyi kórházban a gyógyítás. Ez annak is köszönhető, hogy a megye kórházaiban már korábban megindult bizonyos specializálódás. Ezt természetesen mi szorgalmaztuk, támogatjuk. Átmenetileg én jobb megoldást nem tudok.

— Milyen méltureható következményekkel jár a megyei kórház szüneteltetése?

B.-né L. E.: Joggal rossz a lakosság közérzete. A klinikák nem tudnak maradéktalanul megfelelni az oktatási, kutatási feladatoknak. Ha még sokáig tart ez az állapot, a szakmai, tudományos színvonal látja kárát. Ez pedig nem lenne kívánatos. A visszaesés előbb-utóbb érződne a gyógyításban is. Véleményem szerint meg kell szüntetni a megye, a város közötti szembenállás áldatlan állapotát, és mielőbb kezdjük el a kórház építését. Kétszáznegyven ezer ember ellátásáról van szó!

K. P.: Tovább nem tartható a Csongrád megyei egészségügyi modell. Az egyetem nem legyen az első állomás a fekvőbeteg-ellátásnak. En a progresszív betegellátást szorgalmazom, ami azt jelenti, a beteget ott lássák el, ahol kell. Módosításra szorul a betegbeutalási rendszer. Újragondolást érdemelnek a területi arányok. Ezekben a kérdésekben úgy hiszem, állást kell foglalnia a városi párttervezetnek. Több évtizedes lemaradás az örökségünk. Halaszthatatlanul meg kell találnunk a terápiát.

Bodzsár Erzsébet

Zenei világnap '88

A zene az emberről szól, aki otthon érzi magát a természetben, a végtelenben.” Így mondta Jehudi Menuhin, a zenei világnapok életre hívója, és azóta mennyi szepet, szárnyas zenétől indítatta. De ma megannyi kétkedő Descartes-ként élünk ebben a világban. Otthon-e számunkra, az sem biztos már, semmi sem biztos, „minden egész eltörött, minden láng csak részben lobban”. Kétkedünk: vajon a zene tényleg mindenkié-e, valóban összeköt-e, valóban átvitel-e országhatárokon, megold-e valamit, nem mákony-e, melynek akadnak drágább és olcsóbb válfajai, miként az italok közt is vannak simák és vannak karcosak.

Am kétkedve elfelejtjük, hogy az egyiptomi Thot, a bibliai Jubá, a görög Apollon és a trák Orfeusz isteni küldetése örök emberi misszió: a műszak az emberrel együtt született, és velünk is enyésznek. Kétkedés és nosztalgia helyett avatott zenészek és beavatott zenehallgatók módjára új tempót kell átvennünk, mert az adagiók és moderatók után most jött el a „piu mosso” kora; az expozícióban új témák, új jelenségek tűnnek fel — képesek vagyunk-e a feldolgozási részben magunkra szabni az újat, és az újhoz szabni önmagunkat? Mert torlódna az új jelenségek: míg a könnyű és a komoly zene közti szakadék egyre mélyül, a könnyű zene értékes elemei utat találnak a koncerttermekbe, Scott Joplin olykor a közmegegyezés aurájával bevont szerzők társul szegődik. A népzene újra bizonyítja életképességét, néha megdöbbentő (mondhatnám „szvetteres”) formában folytatja diadalmas továbbélését. Hatalmas mozgalom indult a régi zenék birtokba vételére, rácsodálkozunk régi önmagunkra, középkori szerzetesruhában és a jukolátorok tarka gönceiben, reneszánsz mezben és barokk parókában, rokokó masnik és pántlikák közt; régi táncok mozdulatait idézzük; Quintilianus és Bach kézfogásának, galáns gesztusok zenevé párlásának vagyunk tanúi, és rájövünk, milyen végtelenül gazdagok vagyunk. Most újítja magát a zenetörténet is: ferdítő, infantilis tanmesék és hiteltelen hősök gyártása helyett ma végre a valóság kezd kiutatni. És mikor az improvizatív alkotás alkonyán kesergünk, értékeljük-e kellő elismeréssel a jazzt, az új világműfajt, ahol éppen a rögtönzés válik a zene lényegi elemévé?

Észre kell vennünk azt is, hogy az új zene rendre kinyúl Európából, és miként Debussy Jáva és Bál szigetének üzenetével termékenyítette nyelvezetét, ma már Afrika, Amerika és Ázsia nemcsak zenéjével, de filozófiájával is hat és munkál — egy olyan új zeneiség kialakításában, mely egyszer talán valóban mindnyájunk közös kincse lesz. De addig tenni kell egyet s mást: a hallgatónak vállalnia kell a tükröt, ha olykor gond hozta barázdát, vagy keserű tintot mutat is, a szerzőnek pedig polgár- és egymáspukkasztás múltával, vigyázni kell a tükör tisztaságára, a szolgálat erkölcsi parancsaira.

És talán megújul a zeneoktatás is: a konzervatóriumok végre nem konzerváló-műhelyek, az akadémiák nem az akadé- mizmus szószólói lesznek, hiszen az oktatásnak a műtra támaszkodva ugyan, de a jövő számára kell képeznie jövőd muzikusokat, tanárokat, zenefogyasztókat. És közben azt is meg kell vizsgálni, mi kell a zenefogyasztónak, miért vonzó az egyetemisták Messiasa, miért telt házasak a karácsonyi koncertek, az orgonahangversenyek, és miért néptelen egy sor más rendezvény?

A nosztalgia legyen a slágereké. Ellenkezőleg, mi a múltba azért nézünk, hogy a nagykortól optimizmust tanuljunk. Schützről, aki minden szeretett lényt elveszítve vált örök vizsgálatlónkká, Pergolesitól, aki romlott testtel, haláltól érintve teljesítette küldetését, Bachról, ki akkor tisztázta le a két kórusos Máté passiót, amikor a Tamás-templom második kórusát éppen lebontották, Mozarttól, aki egy időben írta Requiemjét és a Varázsfuvolát, Beethoventől, aki süketen és csaldóttan átolelte az emberiséget, Schubertől, aki halála évében a kiadás, a megszólaltatás minden reménye nélkül, megszállottként komponált, vagy éppen Bartók Bélától, akit egyszerre ért a világot sújtó, és az egészségét megrontó válság, és mégis lelkesítő üzenetet bírt a Concerto és a III. zongoraverseny záróteteleire.

Tölük, és a többiekől — a javíthatatlan optimistáktól — tanulunk derűlátást borús időkben. Legyen Menuhinak igaza a zenéről, mely „az emberhez szól, aki otthon érzi magát a természetben, a végtelenben”.

Meszlényi László

Tudósítás Tápéről

Ünnep a Tisza partján

Kitett magáért Tápé csütörtökön este. Délután 6-kor kezdődött az első főnnmaradt írásbeli emlékhöz igazodó ünnepség — 850 éves! —, és este kilencig tartott. A tanácsházán rendezett kiállításon annyian voltak, hogy a Móra Ferenc Múzeum értékes anyagát a résztvevők nem is nagyon láthatták. Hogy egyáltalán tapasztolni tudjanak, ahhoz is helyet kellett csinálniuk maguknak.

Jelenlegi tápaiak, a faluból elszármazottak, a vele kapcsolatot ápoló városiak jöttek el a kiállításra, de hogy ki melyik csoportba tartozott, azonnal kiderült, amikor a népi együttes énekelni kezdett. A falubeliek és a hazalátogató elszármazottak ugyanis együtt énekeltek a csoporttal, elkápráztatva a vendégeket. A szenporos téglaréteget a területén föltartó sír fényképből, az idestova hatezer évvel ezelőtti újkőkori leboi ház kiásott gödréből, a késő bronzkori lemezővíg sok értéket mutató őskori régészeti leletektől a malajdoki pénzeken át az adólistákig, a gyékénymukákig, a viselőig terjedő kiállítás, magába foglalva Nyilasi Sándor, Heller Ödön és Dorogi Imre képeit is, nyogadtabb figyelmet kíván. A tanácsházi folyosó egyik felében a díszítőművészeti szakkör hímszései, a másikban a háziipari szövetség mai termékei is láthatók. A gyékénylenyomatos cseréptöredékek tanúsítják, ennek a földnek a népe jóval a honfoglalás előtt már, legalább ötezer éve sodorja és szövö a gyékényt. Csonka István, a városi tanács elnökhelyettese hajt a nyomorúság tipikusan

tápai fordulat. Lele József Tápé fiaként kezdte gyűjteni a falu szellemi néprajzához kapcsolódó kincseit, most a pünkösddőléről szolt részletesen. Baksa Katalin magnetofonfelvételekről idézett betétekkel élénkítette népzenei beszámolóját. Az első dallam, amit bemutatott, több mint négyszáz éves, ennél is régebbi, fölfehetően a honfoglalást is megelőző időkbeli származik azonban a szintén idézett sirató. Dékány Endre saját versét mondta el, címe: Juhász Gyula Krisztusa előtt. A tárgyi emlékeket Molnár Imre kezdte gyűjteni a faluban. Ifj. Lele József folytatta. Ő, a folytató, emlékezett meg a falunak hírt szerzett együttesekről, a Gyöngyösbokrétáról, és a mostani csoportról.

Mindez azonban csak az egyik vonulatát adta a műsornak, Szeged klasszikusairól régóta tudjuk, szinte fogadott gyerekei voltak az ősi falunak is, és számos művel ajándékozták meg. Móra Ferentől a Tápei diplomaták, Tömörkénytől a Gyékényfalu című részlet hangzott el, Juhász Gyulától pedig a Testamentum, a Tápai nóta, a Tápai lagzi, a Tápe, a Csevegés című riport és A tápai Krisztus hangzott el értő, szép tolmácsolásban. Talán először fordult elő, hogy a tápai Krisztus előtt a fölolvastott próza bizonyosságul szolgálhatott a vers keletkezéséről. Tegzes Miklós szuggesztív erővel adta elő Magyarnek lenni című versét. Szolt a műsor végén Gyulay Endre szeged-csanadi megyés püspök is.

H. D.